

Tarifemizin Kaderi

Prof. Salâhattin Tandal

Muhtelif yazılarımda belirttiğim gibi tarifesizlik meslek ahengini bozan, dedikodulara sebebiyet veren, ihtikâr isnatlarına yol açan ve bilvesile meslek şeref ve haysiyetini zedeleyen bir faktördür.

Mesleğin maddî ve manevî varlığını teminat altına alacak olan bir tarifenin hazırlanması daha Meşrutiyet İnkılâbından evvel, 1904 yılında meslekdaşlarca derpiş edilmiş fakat 18 gün tatbik edildikten sonra rayiç fiatlarda küçük bir artış peyda olması yüzünden padişah iradesiyle kaldırılmıştı.

1930 yılında Farmakolog Birliğini kurduğumuz zaman halledilmesi icap eden meslek dâvaları arasında tarife de mühim bir mevki işgal ediyordu. O zamanki meslek teşekkülünün mesaisi neticesi, Ankara'da, Vekâletçe hazırlanan projeyi tetkik etmek üzere, 25. 11. 1934 tarihinde bir komisyon toplanarak üç gün üst üste çalışmalarına devam etmiş ve bilâhare 3-4 toplantı daha yaparak projeyi tekemmül ettirmiş bulunuyordu.

Hazırlanan projenin Vekâlet ve Yüksek Sıhhat Şûrasının ikişer mümessili ile Farmakolog Birliğinin 3 kişilik mütehasıs heyeti tarafından tetkik edilmesi ve bundan sonra tasdiğe arzı takarrür etmişti.

Mevzuun hangi âmillerle dosyasında hıfzedilmek üzere ortadan kaldırılmış olduğu meçhulümüzdür.

Memleketimden ayrı geçirdiğim uzun senelerden sonra 1947 yılında avdet ettiğim zaman eczanelerimizde henüz bir tarifenin tatbik edilmemekte olduğunu görmekte cidden elem duymuştum.

Nihayet 18. 12. 1953 tarihinde yürürlüğe giren 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler hakkında kanununun 39. maddesi, Vekâletimizi en geç bir sene zarfında bir tarife hazırlayarak ilân etmekle vazifelendirmesi tarife mevzuunu yeniden ortaya çıkardı. Bunun üzerine Türkiye Eczane Sahipleri Cemiyetinde Sayın Müfettiş Şevket Süral'ın da (şimdiki umum müdür) iştirak ettiği toplantılarda tarife esaslarında birleşilmiş ve taslak Yüksek Vekâlete takdim edilmişti.

Nihayet ilk tarifemiz 1955 yılı başlarında yürürlüğe girdi.

Bu ilk tarifenin hazırlanmasında vazife alan arkadaşlar büyük bir anlayış göstererek ve geçirilen tecrübeleri göz önünde tutarak eczacının ha-

kiki sanat karşılığı değil, o tarihlerde eczanelerde yapılan ilâçların fiat vasatilerini aşmaması hususunu sağlayan bir formül etrafında birleşmişlerdi. Tarifeyi yerine oturtmak için bu bir merhale olacaktı; bu suretle bütün memleket sathında aynı ilâç aynı fiata yapılacak, dedikodu ve isnatlar ortadan kalkacak halkın eczaneye itimadı tarsin edilecekti.

Birinci tarifenin prensibi üç faktöre dayanıyordu:

A) Sanat hakları, B) İlâç ham maddeleri, C) Her nevi zarflar.

Bilhassa B cedvelinin hazırlanmasında iptidaî maddenin uçuculuğu, bulaşıcılığı, sür'atle bozulması hali, yükte ağır bahada hafif oluşu çok müessir ve zehirli bulunuşu hattâ kullanılan miktarın azlığı ve çokluğu gibi birçok hususiyetler dikkat nazarına alınmış ve mecmu fiatın tekevvününde iptidaî maddenin hakiki kıymeti bazan tamamen ihmal edilerek sütunlardaki rakkamlar bir faktör haline getirilmişti.

Meselâ ilk tarifede Sulfate de Zinc'in 0,10 gramı 20 kuruş olarak gösterilmişti; hakikatte bu kıymet bir kuruş dahi olamazdı; fakat bu bir kol- lirden o zaman alınmakta olan bir lira gibi bir ücretin tekevvününe A), B), C) faktörlerinin iştirakini temin hususunda tarifenin umumî prensibine uymak için ihtiyar edilmiş bir yoldu.

İlk tarifenin tatbikatı hakikaten çok mükemmel oldu. Evvelce alınan- la tarifenin tatbikinden sonra tekevvün eden fiatlar aşağı yukarı aynı idi. Bundan evvelki teşebbüslerde tarifeyi ortadan kaldıran veya tatbikine bile cesaret ettirmeyen başlıca âmil ortadan kalkmış ve ilk merhale bu suretle muvaffakiyetle atlanmıştı.

Tatbikatta bir takım aksaklıkların tezahür edeceği pek tabii idi; yukarda belirtildiği gibi bir zihniyetle karşı karşıya bulunulmasa, normal şartlar altında muhakkak ki daha mükemmel bir tarife yapılabilirdi, fakat bu mühim noktayı telif edebilmek için bir takım sunî formüllere müvacaat etmek zarureti hasıl olmuştu.

Bunun neticesi olarak tezahür eden aksaklıklar tashih edilmek üzere tesbite başlandı. Kanun hükmüne göre esasen tarifenin senede en az bir defa gözden geçirilmesi icabediordu.

Muhterem meslekdaşlarımızın inzımam eden yakın alâkalarıyla bütün tashihi icabeden hususlar derlendi; tarifenin umumî hükümler ve sanat haklarına ait kısımlarında yapılacak tadilât tesbit edildi; kanunî yetkisine dayanan Merkez Heyetimiz teşkil ettiği bir komisyon marifetiyle hazırlattığı muaddel tarifeyi 1. 10. 1956 tarihinde yüksek Vekâlete arzetti.

Mühim aksaklıklardan biri yukarda zikrettiğimiz misaldeki Sulfate de Zinc idi Sadece kollir hazırlanması için tesbit edilmiş olan bu kıymet bir gramlık paketler halinde verildiği zaman hakikaten yüksek bir fiatın tekevvününe âmil oluyordu. Ehemmiyet derecesi bu kadar büyük olmakla beraber tashihi icap eden daha bir çok noktalar vardı. Taslağı Vekâlete arzettikten sonra müdafaasını yapmak üzere Ankara'ya yaptığımız seyahatta mevzuun halli için çok çetin bir didinmenin mukadder olduğu kanaati hasıl oldu.

Hüsni niyetimiz aşikârdı. Tashihi icap eden bütün noktaları biz tesbit etmiştik. Fakat tarifinin prensibini bir türlü anlamak istemiyorlardı. Bilhassa Millî Korunma Kanununun yürürlükte bulunduğu bir sırada tarifinin yıkılması meslek için bir facia olurdu.

Hakikatte ihtiyar edilecek yol gayet basitti. Tarifinin prensibine dokunmadan aksaklıklar tashih edilecek ve ilerleyen hayat şartlarına göre sanat hakları ayarlanacak ve tarifemiz haklarımızı gözetmek bakımından biraz daha normale yaklaştırılacaktı. Ancak böyle merhale merhale normal bir tarifeye varmak mümkündü. Tarife bir küldü. B cedveline dokunmak istiyorlardı; B cedvelindeki rakkamları fiat gibi kabul edip fahişliğinden dem vuruyorlardı. Aslında bu rakkamların alış fiatı ile kesin bir alâkası yoktu. Yukarda belirttiğimiz gibi yapılan ilâcın fiat tekevvününde âmil olan bir faktördü.

Gerçi ekserisi alış fiatının iki mislinden teşekkül etmişti. Fakat bunun dışında çeşitli hususiyetlerden dolayı bu haddin üstüne çıkmış pek çok kalemler vardı. Bütün rakkamları alış fiatına bağlamak tarifinin muvazenesini bozacak ve binaenaleyh buradan eksileni A cedveline (meslek haklarına) eklemek icap edecekti. Bunu yaptığımız zaman da tekevvün edecek fiatlar bu kalemler için uygun olsa bile diğer bütün ispençiyari şekilleri haddinden fazla yükseltecekti.

Prensip üzerindeki münakaşalar o kadar sertleşti ki nihayet 6643 sayılı kanunun 4. maddesinin (e) fıkrasının Merkez Heyetine tanıdığı hakkı sığınmak mecburiyeti hasıl oldu ve yüksek makama baş vurarak bu hakkımızın tanınması rica edildi; bu suretle ilgililerin diledikleri gibi bir tarife yapmalarını önlüyerek teklifi geri aldık.

Artık Ankara bizler için bir kapı komşusu olmuştu. Bu mevzu için Ankara'ya yaptığımız seyahatların sayısını hatırlayamaz olmuştuk.

Mevzu, Sayın Vekile de ters bir istikamette aksettirildiğinden bütün ilgililer için bir üzüntü menbaı olmuştu. Vekâlet makamı mevzuu bir an

evvel hal etmek istediklerinden bir formülü tecrübe etmemizi ileri sürdüler ve gram fiatı 10 kuruştan yukarı olanlara %50, 5-10 kuruş arasında olanlara %75, 5 kuruştan aşağı olanlara %100 zamlı bir B cedveli hazırlamak suretiyle meseleyi hal edeceğimizi bildirdiler.

Gösterilen yakınlık bizleri cidden memnun etmişti. Bizi uzun uzun dinlediler; prensibi kendilerine bütün teferruatıyla arzettik; bazı kalemler için %100 ün dahi kâfi gelmeyeceğini izah ettik; dünya tarifelerinden misaller verdik; B cedvelindeki adedlerin 3 veya 5' oluşunun bilhassa santigramla kullanılan maddelerde hiç bir ehemmiyeti olmayacağını reçeteler üzerinde gösterdik; tadil ve tashihleri anlattık; nihayet bütün kalemler için alış fiatına %100 zam ile ve yukarıya doğru toparlak rakkamlara iblâğ suretiyle bir B cedveli hazırlanması ve umumî hükümler hakkındaki tekliflerimiz hususundaki ilgililere lâzım gelen emirleri istihsal ettik.

Şimdi müsterek çalışmalarla bu şeklin hazırlanması gerekiyordu; muhtelif depolardan B cedveline dahil bütün maddelerin fiatlarını Vekâlet ve birlik ayrı ayrı tesbit ettik ve 5. Mart. 1957 de Ankara'da masa başına oturduk; işte asıl müşkilât şimdi başlıyordu.

Bu mühim toplantıya Merkez Heyetimizden Rıdvan Özerler ve ben Türkiye Eczane Sahipleri Cemiyetinden Kemal Erali ve Kemal Pamukçu arkadaşlarımız iştirak etmişti. Müsterek çalışmalarımız hayli çetin oldu; evvelce varılan mutabakat hudutları dahilinde tekliflerimizi formüle ediyorduk. Tarifeyi daha şumüllü bir hale getirmek suretiyle halkımızı ve eczanelerimizi daha iyi tatmin edecek maddeler üzerinde durduk. (Majistral reçeteler için tarife) başlığını (ilâç tarifesi) şeklinde tadil ettik. Bu suretle divers ve müstahzarları da bir takım hükümlerle bağliyerek halka kolaylık sağlamak ve ekseriya müstahzar reçetesile müracaat edilen nöbetçi eczaneleri bu zahmetlerine mukabil reçete başına alacakları nöbet zamından müstefid etmek çaresini aradık ve maddeleri formüle ederek mutabakata vardık.

Bizim tarifemize mukabil Vekâletin hazırladığı teklifte 13. ve 14. maddeler aynen şöyle idi:

MADDE 13 — B cedvelinde bulunan maddeler reçetede tek olarak yazıldığı takdirde B ve C cedvellerine göre hesaplanacak bedele ilâveten mayi veya kaşe ve pakete bölünmeyen toz şeklindeki ilâçların 100 grama kadar olan miktarlarından 25 kuruş ve 100 gramdan fazla miktarların beher 100 gram veya küsuratı için 10 kuruş alınır. Bu gibi ilâçlar hakkında (A) cedveli tatbik edilmez.

13. madde bir çok reçetelerden sanat hakkını esirgediği gibi yaratacağı ikilik yüzünden zuhullere sebebiyet verecek mahiyette idi. Bilhassa Millî Korunma Kanunu muvacehesinde de bu zuhuller çok tehlikeli olabilirdi. Uzun münakaşalardan sonra bu maddenin kaldırılmasında birleştik.

14. madde bu şekliyle kaldığı takdirde eczanelerin müracaat sahiplerine Teinture d'iode dahi vermesi imkânsız oluyordu. Halkın eczanelerden almak itiyadında olduğu çeşitli maddelerin kolaylıkla satılmasını temin etmek üzere (eczanelerde perakende olarak satılması mutad olan maddeler B ve C cedveline göre hesaplanır; bunlara ayrıca A cedveli tatbik edilmez) mealinde bir madde üzerinde mutabık kaldık.

Bilhassa B cedvelinin hazırlanmasında, nadiren kullanılan maddelerin fiatları, ilgililerce münakaşasız geçiliyor fakat çok kullanılan maddelere gelince depolardan alınmış olan ifatların en düşüklükleri seçilerek onların iki misli alınması hususunda inadla ısrar ediliyor, bir prensip kararına varmış olmamıza rağmen küsürat daima aşağıya doğru yuvarlak adetlere iblâğ yoluna gidilmek isteniyordu.

Bu çalışmalar sırasında arkadaşlarımızın sabır ve tahammülleri cidden şayanı takdirdir. Neticeyi almak, meslekî vazifeyi bir an evvel başarmak kaygusuyla her mühim kalemde tekerrür eden temcit pilavı kabilinden münakaşalara katlanmak gerekiyordu.

Misaller pek çoktur fakat bir kaç mühim kalemi zikretmeden geçemiyeceğim :

Hangi depodan alınmışsa o zaman gramı 21,50 kuruş olarak gösterilen Papaverin hakkında uzun tartışmalar oldu. Kendilerine elimizde gram elli kuruşa alınmış Papaverin bulunduğunu, bunu her zaman ispata hazır olduğumuzu, şimdi her hangi bir depoya telefonla da sorarak tahkik edilebileceğini beyan ettik ve sorduk. Sorulan deponun elinde mevcut iki mühtelif memleketten ithal edilen Papaverinlerin gramı 21,50 ve 33,50 kuruş idi. B cedveline gramı 70 kuruştan geçmesi tekarrür etti.

Aynı münakaşaları Santonin, Pyramidon, Aspirin, Ichthiyol, Vaseline ve bu arada Eau distillé üzerinde yaptık ve haklı, mantıkî, sanat ve meslekî, sanat ve meslekî bilgiye dayanan müdafaalarımızla uygun rakamlar üzerinde mutabakata vardık.

Bir kuruş iki kuruş gibi bugün hiç bir mâna ifade etmeyen rakamlar üzerinde hasis bir zihniyetle çarpıştık durduk. Tıpkı yangından kurtarılan kırık dökük bir kaç parça esyaya verilen büyük kıymet gibi böyle bir zihniyetin atmosferi içinden bu netice ile çıkmış olmak heyecanı ile yeni tarifeyi bekliyor ve mutabakata vardığımız şeklin yeni bir değişikliğe uğraması endişesiyle kurtardığımızla dahi sevinemiyorduk.

Nihayet 25. Mart. 1957 tarihinde 9568 sayılı resmi gazete ile karşımıza öyle bir tarife çıktı ki tarife hacet yok, bir sene tatbik ettik, hepimiz biliyoruz.

İlk bakışta - isminin (İlâç Tarifesi) olması hususunda vardığımız mutabakata rağmen - yine (Majistral reçeteler için tarife) başlığı göze çarpıyordu.

Tarifenin metnindeki (meslek hakları), (imâl ücreti) haline tebdil edilmişti.

Nöbete ait hükümleri ihtiva eden 7. maddeden (pazar) kelimesi nasılsa düşüvermişti.

Artık Eczanelerde halkın mühim ihtiyaçlarını ve (divers) dediğimiz maddelerin satışına imkân kalmamıştı.

Yukarda aynen zikrettiğim 13. madde, 14. madde ile birleşmiş acaip bir şekil almıştı.

İnfusion ve decoction'larda uzun münakaşalarda sonra mutabakata varılan 300 grama 80 kuruş nedense 70 kuruş oluvermişti.

Hele B cedveli bir facia idi, üzerinde uzun uzun münakaşalarını yaptığımız (geçer kalemler) yine depodan alınan asgarî fiatlara göre hesaplanmıştı.

Hele Eau distillée'nin 70 kuruş üzerinde mutabık kalmış olmamıza rağmen 30 kuruşa indirilmesi ve Eau distillée ile yapılan bütün solution, sirop ve sairenin buna göre ayarlanması majistral ilâç yapılamıyacak kadar şumullü tesiri olan bir vaziyet arz ediyordu.

Bu yeni tarife Eczacılık hakkında karakteristik bir zihniyetin ifadesi idi.

Bu tarife ile eczacılığın bir meslek olduğu hem de çok aziz bir meslek olduğu inkâr ediliyor, onun bir meslek hakkı olabileceği reddediliyordu.

Bu tarife ile eczacının mesuliyet ve zahmetlerini nimetsiz bırakmayı bir marifet sayan hasis bir zihniyet ifade edilmişti.

Herkes pazar günü çoluğu çocuğu ile istirahat eder veya eğlenirken eczacı memleket sağlığındaki mühim hizmetini yapacak fakat bu zahmete mukabil küçük bir nimetle ona mukabele edilmeyecekti.

Onaltı senelik tahsili ile, günde 12 saatlik mesaisi ile, herkesin eğlendiği, istirahat ettiği, bayramlaştığı günlerde ve yılların ve yerine göre gün aşırı, üç günde bir tutacağı gece nöbetleriyle sermayesiyle mesleki me-

suliyetiyle yarınının garantisini olmadan çalışabildiği müddetçe çalışacak bir esirdi o.

Yaptığımız temaslarda bu zihniyeti çok iyi anlamış bulunuyorduk. Vekâletin heyetimizle çalışan mütehassısı münakaşalar sonunda hak ve haki-katin mantığı karşısında durunca (ben memurum, bana ne emrederlerse onu yaparım) diye kesip atıyor; âmiri ise (mütehassısımızın mütalâası bu merkezdedir) buyuruyorlardı. Sayın Vekile mevzuun arz şekli de bu idi ve Vekâlet makamını da kendi zihniyetlerine uygun istikamete sevke uğraşıyorlardı.

Tarife çıktıktan bir kaç gün sonra bana Ankara'dan telefon edildi. Vekâletin eczacılık işlerine bakan makamı daha ben ağzımı açmadan (vallahi ben yapmadım, sizin arkadaşlarınızla görüşerek bazı ufak tefek değişiklikler yapıldı. Pazar kelimesi sehven düşmüş) ve saire sözlerle beni tesliye ettiler. Gece nöbetlerinde ekseriyetle gelen müstahzar reçeteler mevzuunda da çıkacak olan başka bir kararnameye bu kaydın dercedileceğini müjdelediler.

Bilâhare çıkan müstahzarlara ait bu kararnamede bu nokta maalesef yine unutulmuştu. Yani eczacı 15 kuruşluk bir morfin ampülü için gece yatağından kalkacak fakat ona bir hak tanınmıyacaktı.

Bunca didinmelerden sonra bu zihniyetin yangınından kurtardığımızı zannettiğimiz kırık dökük eşyanın da maddi ve manevi hasarı karşısında iki arkadaşım Pertev Ertem ve Rıdvan Özerler ile birlikte Merkez Heyetinden istifa ettik.

*
**

İstifalarımızın ilk tepkisi Ankara'ya giden bazı arkadaşlara ilgililerin (Merkez Heyetince tarifede yapılacak tadilatı Vekâletin müzakere ve kabul ederek neşredeceğini) beyan tmesi olsun.

Diğer taraftan da kulaktan kulağa tarifeyi bu şekliyle bizlerin hazırladığı dolandırıldı. Buna rağmen bir tadil imkânını aradık. Fakat, hususi temaslarda anladığımızı göre bu tadilat bazı meslek haklarını beş, on kuruş arttırma tasavvurundan ibaret idi.

Bu arada ilâç tevzi komisyonu Ankara'ya çağrılmıştı. Türkiye Eczane sahipleri Cemiyeti mümessili olarak iştirak ettiğim toplantıda ilgililer (gelmişken tarife işini de halledelm.) dediler. Yaptığım istimzaç bu tasavvuru açıkça gösterdi. Müstafi olduğumu ve selâhiyetsizliğimi ifade ederek istinkâf ettim.

Nihayet Merkez Heyeti yedeklerinin haklı sebeplerle vazife almamaları neticesi fevkalâde kongreye gidildi. 1. Temmuz, 1957 de seçilen yeni merkez Heyeti tarife işini tekrar eline aldı.

İlk olarak 1. Bölge İstanbul Eczacı Odası ve Türkiye Eczane Sahipleri Cemiyeti ile müşterek bir toplantı yaptı. Mevzuu arız ve amik görüşükten sonra bir komisyon seçildi. Komisyon azaları olan Pertev Ertem, Radvan Özerler, Gülizar Aydın, Kemal Eralı, Hamdi Dürüst, Hüsrev Akıska, Adil Şeyhülettibba ile müşterek çalışmalarımız ortaya yeni bir tasarı çıkardı. Tarifenin prensibini anlamayanlar iptidai maddelerden % 100 ve hattâ daha fazla kâr aldığımızı ileri sürüyorlar. Ve bunu vesile ittihaz ederek sanat haklarını yüksek buluyorlardı. Halbuki bu faktörlerin içinde masrafların da bulunduğunu hiç düşünmek istemiyorlardı. Bu itirazları bertaraf etmek için tarife prensibinde değişiklik yaptık. Bir satıcı olmadığımızın ifadesi olarak ilâcın sermayesini aldık, masraf hissesini ayrı gösterdik ve nihayet sırf sanat hakkı olarak alınması gereken miktarları ayrıca zikrettik.

Komisyonun hazırladığı projeyi mütalâaları alınmak üzere 25 temmuzda bütün odalara gönderdik. Mahalli hususiyetler bakımından gelen mütalâalar arasında çok mühimleri vardı. Komisyonumuz proje üzerine bunları da işleyerek tevhid etti. Bu çalışmalar devam ederken on muhtelif Avrupa meslek teşekkülüne hattâ Avustralya ve Kanada meslek teşekküllerine kendi tarifelerine göre fiatlarırlıp iadesi ricasıyla eczanelerimizde yapılmış formüllerden onar adet gönderildi. Gelen cevaplar davamızda ne kadar haklı olduğumuzu gösterir mahiyette idi. Bu sırada Vekâlet ilgilileri de tarifeyi bir an evvel ve kendi kanatlarına göre çıkarmak için Merkez Heyetimize mütemadiyen tekidler yapıyorlardı. Araya 27 Ekim Seçimleri girdi. Ve nihayet bu yepyeni esaslara dayanan ve diğer memleketlerdeki emsaline yaklaşan yeni tarife tekemmül ederek 20 Kasım 1957 de Vekâleti celileye takdim edildi. Hem yeni vekilimize arzı tebrikât etmek ve hem de müdafaası yapılmak üzere Merkez Heyetimiz tam kadrosu ile Ankara'ya hareket etti.

Çok sağlam esaslara dayanan, gayet açık ve dökümanter mesaimizin arzı, günlerce ilgililerle yaptığımız temaslara rağmen maalesef yine müspet bir netice vermedi, döndük.

4. Aralıkta yeniden bir heyet halinde Ankara'ya gittik ve bir hafta kaldık. Çalışmalarımız geceli gündüzlü oluyordu. Ankara'daki arkadaşlarımızın gösterdikleri yakın alâka ve mesaimize sabahlara kadar yaptıkları yardım cidden takdire şayandı.

Karşımıza daima eski tarife çıkarılıyor, aynı zihniyetle beş on kuruş eklenerken eski tarifenin uygun bir şekle sokulacağı ileri sürülüyordu. Bir kıstas olarak o feci tarifenin nazarı itibara alınamayacağı, bir kundura boyasının 50 kuruş olduğu bir sırada eczacıya 100 kuruşa pomat yaptırılmayacağı, bu gidişle eczanelerde majistral reçete yapılamayacağı, bu ise hal-

kın zararına bir hareket olacağı en basit bir tetkikle bir reçetenin yapılması için sarfedilen zamana isabet eden personel ücretinin dahi 100 kuruşun üstünde bulunduğu bilhesap gösterildiği halde bunun üzerinde ısrar etmenin bu mesleği yıkmak olacağı defalarca ve defalarca izah edildiği halde yol hâlâ bir türlü değişmiyordu.

Meslek hak ve menfaatlerini el kesesinden hovardalık yaparcasına ibzal etmeye kendimizde hak göremediğimizden bu mukabil ve aykırı teklifleri her seferinde red ederek bıkmadan, usanmadan büyük bir sabır ve tahammülle müdafaamızı yapıyorduk.

Bu sefer de bir netice alamadan avdet zorunda kaldık. Çok muhterem vekil ve müsteşarımıza 1957 yılının feci tarifesi kıstas olarak gösterilip yeni tarifede % 70 artış olduğu ifade edilmmişti. Böyle bir ifade pek tabii idi ki hakkımızı almakta bizleri biraz daha geciktirecekti. Mamafih noktai nazarımızı arz ettiğimiz bu yüksek makamların gösterdikleri anlayış ve mevzu hakkındaki geniş vukupları dâvamızın hal yoluna gireceği hususunda en kati bir müjde olmuştu.

Bu gidiş gelişler sadece işgüç sahibi olan arkadaşlarımızın yorulması ile karşılansa meslek adına büyük bir ehemmiyet arz etmeyebilirdi. Fakat Merkez Heyetinin masrafları da çok oluyordu. Bu sebeple Merkez Heyetimiz 9. Ocak. 1958 tarihli oturumunda mevzuun hal edilmesi için tam selâhiyetle Ankara'ya gönderilmeme karar verdi.

Ocak 1958 de hareket ettim. Bu defa da hastalık mukaddermiş. Ankara'da beş gün yattıktan sonra ilgililerle hiç bir temas yapmadan avdet ettim.

Nihayet 5. Şubat. 1958 de tekrar Ankara'dayım, tarifenin dönüm noktasını teşkil eden bu temaslar çok enteresandır. Çok muhterem müsteşarımızla yaptığım temastan ilham alarak ilk gece, Ankara'dan Şahap Dizdârer ve İzmirden gelmiş olan Enis Beylerin iştirakiyle yaptığımız çalışmalar tarifemize son şeklini verdi.

İzmir'den davet edilmiş olan Sayın meslekdaşımız müfettiş Bedri Tarlan'a, ilgililerce 35 kadar majistral formüle birinci ve ikinci tarifelere göre fiyat tayin ettirilmişti. Boş bırakılan sütuna, beraber çalışarak yeni teklifimize göre tekevvün edecek fiyatların yazılması istendi. Fiyat farklarının bariz bir surette görülmesi isteniyordu. Çalışmalarımızın nicesinde mecmu üzerinden birinci tarifeye göre % 30 bir farkın meydana geldiği anlaşıldı. Bu fark ikinci tarifeye göre iki misli oluyordu. Netice -mevzuu tam bir vukupla inceleyen- Sayın Müsteşarımıza arzedildikte ikinci tarifenin hakikaten feci olduğu birinciden de -hayatın şartlarına göre tersine olarak- % 30 kadar düşürülmüş bulunduğu tebarüz etti.

İlgili makam 35 reçetenin mecmuunda değil ancak her reçetede aynı farkı gösteren bir formülü kabul edeceğini bunun ise işi bir ay geri atacağını beyan etti. Esasen itiraz, masraf hissesiyle bölünen dozlara vaki oluyordu.

Formüller arasındaki 0,50 gramlık on beş paket Permanganate de potasse zikredilerek sermayesinin cüzi olmasına rağmen tekevvün eden fiatın yüksek olduğu ileri sürüldü. Buna mukabil bir kaç formül aşağıda yine on beş paketlik ve beşer gramlık Carbonate de Bismuth misali gösterilerek sermayesi 750 kuruş olmasına rağmen her iki formülde aynı manipulasyonun yapılması ve aynı zamanda aynı emeğin sarfedilmesi dolayısıyla birisinde sermaye az diğerinde çok diye masraf hissesi ve meslek hakkında bir fark olamayacağı tebarüz ettirildi. Bunun bir hekime müracaat eden hastadan grip ise beş lira pnömoni ise on lira tüberküloz ise yirmi lira vizi- te alınması gibi gülünç bir şey olacağı ifade edildi. Bunun üzerine, defi makamında bunun bir kıyas olamayacağı zikredilerek eczacının bir ilâç satıcısı olduğu beyanı üzerine de mesleğimizin mahiyetini en iyi bilmesi icap eden makafna açıkça teessüf edildi.

Neticede sayın müsteşarımızın, tarifenin her iki tarafın anlaşması ile hazırlanmasının doğru olacağını işaret etmesi üzerine tatbikatta müşkilât tevlied edecek olmasına rağmen masraf hissesinin ve bölünmüş dozların kademeli bir hale getirilmesi ile telifi beyan etmenin mümkün olacağını ve bu işin öyle bir ay gibi uzun bir zamana ihtiyaç bulunmadığını ertesi sabaha böyle bir formülle gelebileceğimizi ifade ederek toplantıdan ayrıldık.

Muamelenin cereyan tarzına göre neticenin aynı günde alınacağını tahmin ederek dönüş biletimi almış bulunuyordum. Bileti anüle ettirerek Ankara'daki arkadaşlarla gece yine toplandık. Bir çok formülleri tecrübe ettikten sonra maktuan 100 kuruş olarak tesbit etmiş olduğumuz masraf hissesini ve kademesiz olan bölünmüş dozları tarifede görüldüğü şekilde kademelendirdik. Mecmudaki fark bu suretle her formüle aynı nisbette taksim edilmiş oldu.

Bunun neticesi olarak sermayesi az olan kalemlerde masraf hissesi azalıyor ve mecmu kıymet düşüyordu. Diğer taraftan bu kademe neticesi meselâ 10 paket için 150 kuruş olan meslek hakkı 11 paket oluca 110 kuruşa düşmek gibi bir garabet arz ediyordu. Mamafih 15 kuruşluk kademe esasen ilk teklifimizde yoktu. 7 kuruşluk kademeye inince yukarda da 15 kuruşluk bir kademe teşkil etmiştik. Fakat ne de olsa şekil biraz garip oluyordu. Uzun zamandan beri sürüklenen mevzuu hal etmek için ilgili makamın bu isteğini yerine getirmek ve mecmudaki farkı bütün formüllere seyyanen taksim etmek icap ediyordu.

Bu garip hali bile bile ihtiyar etmek zoru ile formülü tadil ve tape ettik.

Ertesi sabah saat sekizde yine Vekâletteyiz. Yeni foormüle göre Sayın Bedri Tarlan'la beraber bütün reçeteleri yeniden fiatlandırdık. Hepsinin yüzde farklarını gösterir bir sütun hazırladık ve neticeyi makama arz ettik.

Sayın meslekdaşlarım, siz de benim gibi şaşıracaksınız, ilgili makam listeyi tetkik edip bütün reçetelerdeki artış yüzdesinin aynı olduğunu müşahede etmesi üzerine ne derse beğenirsiniz? (Olmuş fakat bunu yine kabul etmem.)

Ne hale geldiğimi tasavvur edebilirsiniz. Bütün bir gece uğraş, istenileni yap ve bu cevabı al. Şiddetli ve sert bir münakaşadan sonra formülü Sayın Müsteşarımıza arz ettim.. tetkik buyurdular, ilgili makama gösterip göstermediğimi sordular, gösterdiğimi fakat kabul edilmediğini beyan etmem üzerine de onayının yapılması hakkında emir verdiler.

İş henüz bitmemişti, günlerden cumartesi idi ve saat onbir buçuğa gelmişti, şimdi de onayın yazılması hususunda uğraşacaktık. (Siz gidin, biz yazarız) diyorlardı. Geçen tarifede de böyle olmuştu. Eczanelerimizin sermayesinden yedi milyon lirayı heder eden, bin eczacıyı sermayelerinden yedi milyon lira zarara sokan geçen tarifenin sabıkası endişemizi arttırıyordu. İş bu mertebeye geldikten sonra onayın alınması şarttı.

Aynı gün, 8. Şubat. 1958 cumartesi günü çok muhterem Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Dr. Lütfü Kırdar ve çok kıymetli müsteşarı Dr. General İbrahim Şevki Atasagun'un büyük vukuf ve himmetleriyle bir sene-den beri verilmeyen hak alınmıştı. Kendilerine sonsuz minnet ve şükranlarımı bütün meslekdaşlarım adına arz ettim.

Tarifemiz Merkez Heyeti tarafından yine çok nefis bir şekilde bastırılmış ve eczanelerimize tevzi edilmiştir. Tab işlerinde kıymetli meslekdaşımız Rıdvan Özerler'in mesaileri şayanı tebcioldir.

16 Nisan tarih ve 9886 sayılı Resmî Gazete'de intişar eden tarifemiz bir hafta sonra yani 23 Nisan 1958 de mer'iyete girmiş bulunuyor. Meslek hakkının teslim edilmesi ve mesleğin perestijinin kurtulmuş olması bakımından alınan neticenin ehemmiyeti bir kat daha artmaktadır. Esasen elde edilmesi için teferruat ihmal edilmiştir. Tesadüf edilecek noksanlarının hatâ yanlışların Merkez Heyetimize bildirilmesini ayrıca rica ederiz. Umumi hükümlerin 7. maddesi gereğince teşkil edilen komisyon bunları yüksek vekâlete arz ederek tashih ve ikmaline çalışacaktır.

İnanmışımız bu dâvanın tahakkuku çok uzun ve çetin didinmelerle sonsuz sabır ve tahammülün bir neticesidir. Güç elde edilen bu neticenin bütün safahatını meslek tarihimiz için teferruatı ile tesbit etmeye çalıştım.

Bu neticeyi baltalamak isteyenler olacaktır. Onların oyununa gelmek ve istihsal edilen bu güzel neticeyi basiretle korumak şarttır. Bunun muhafaza ve tekemmülü, hâdiseler karşısında atacağımız adımların temkininde bulunmaktadır. Tarifemizin kaderini basiretimiz çizecektir.

Prof. Salâhattin Tandal